

Sygn. akt *IV U 532/13*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Selwa

Protokolant: st.sekr.sądowy Katarzyna Pokrzywa

po rozpoznaniu w dniu 21 maja 2013 r. w Rzeszowie

sprawy z wniosku **K. T.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.**

o emeryturę

na skutek odwołania K. T.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 26 marca 2012 r. znak: ENMS/6/(...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 26 marca 2012 r. znak: ENMS/6/(...) w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy K. T. prawo do emerytury poczynając od dnia 28 lutego 2012 r. oraz ustala brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.-

Sygn. akt IV U 532/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 21 maja 2013 r.

Decyzją z dnia 26 marca 2012 r. znak: ENMS/6/(...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., wskazując na przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43) odmówił K. T. prawa do emerytury argumentując, iż nie spełnia on warunków wymaganych do jej uzyskania albowiem nie osiągnął powszechnego wieku emerytalnego 65 lat ani wieku 60 lat życia oraz nie udowodnił 15 lat zatrudnienia w warunkach szczególnych.

W uzasadnieniu powyższego wskazano, iż nie uznano za udowodnioną pracę w warunkach szczególnych zatrudnienia wnioskodawcy od 1 września 1974 r. do 12 września 1991 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w R. z uwagi na brak świadectwa pracy potwierdzającego powyższe. Nadto ZUS podniósł, że nie można ustalić czy praca wykonywana przez wnioskodawcę na stanowiskach majster budowy i kierownik budowy miała charakter wskazany w wykazie A dział XIV pod poz. 24 rozporządzenia Rady Ministrów oraz czy była stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywana przy stanowiskach wymienionych w wykazie.

K. T. złożył odwołanie do powyższej decyzji podnosząc, że pracę w szczególnych warunkach wykonywał w okresie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) jak również w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Usługowym (...) Sp. z o.o. od 12 września 1991 r. do 31 grudnia 2004 r. Tym samym posiada wymagany staż pracy w warunkach szczególnych. Wnosił o dopuszczenie dowodu z przesłuchania świadków – jego współpracowników, na okoliczność uprzedniego i domagał się zmiany decyzji i przyznania mu prawa do emerytury.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. podtrzymał twierdzenia zawarte w zaskarżonej decyzji i podnosił, że wnioskodawca nie wykazał by w okresie co najmniej 15 lat pracował w warunkach szczególnych. Podkreślił przy tym, że przedłożona w sprawie dokumentacja nie zawiera istotnych danych pozwalających ustalić czy wnioskodawca stale i bezpośrednio przebywał przy stanowiskach pracy, gdzie jako podstawowe wykonywane są prace wymienione wykazie, czy też wykonywał również inne czynności o charakterze administracyjno – biurowym, nie stanowiące zatrudnienia w warunkach szczególnych.

Poza sporem pozostaje, że K. T. na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazał ponad 29 – letni okres zatrudnienia, nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego.

Wyrokiem z dnia 5 października 2012 r. Sygn. akt IV U 782/12 Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie zmienił zaskarżoną decyzję ZUS i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury. Wskutek złożonej przez organ rentowy apelacji Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, przychyłając się do zarzutów w niej wywiedzionych, wyrokiem z 13 marca 2013 r. sygn. akt III AUa 1264/12 uchylił wyrok Sądu I instancji i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania.

Sąd ten nakazał jednocześnie w ponownym postępowaniu ponowić dowód z przesłuchania świadków i wnioskodawcy celem przesądzenia czy nawet w sytuacji zajmowania przez wnioskodawcę stanowiska kierownika budowy można uznać, że wykonywany przez niego nadzór miał charakter bezpośredni. Rozważyć konieczność dopuszczenia dowodu z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach spraw jakie toczyły się w podobnych stanach faktycznych związanych z zatrudnieniem ubiegających się o emeryturę w (...) Przedsiębiorstwie (...).

Sąd Okręgowy, w ponowionym postępowaniu ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28 lutego 2012 r. K. T. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę w wieku obniżonym ze względu na wykonywanie przez niego pracy w warunkach szczególnych. Zakład jednak po analizie przedłożonej dokumentacji w dniu 26 marca 2012 r. wydał zaskarżoną w sprawie decyzję, którą odmawiał wnioskodawcy prawa do emerytury wobec nie wykazania stażu pracy w szczególnych warunkach.

(dowód: dokumentacja w aktach ZUS)

K. T. urodził się (...).

Pracę w (...) Przedsiębiorstwie (...) w R. rozpoczął 1 sierpnia 1973 r. i do 31 marca 1974 r. odbywał wstępny staż. Następnie od 1 kwietnia 1974 r. do 30 listopada 1976 r. zajmował stanowisko inżyniera budowy, majstra budowy. W okresie od 1 grudnia 1976 r. do 30 września 1978 r. pracował jako kierownik D. (...) i Kontroli Produkcji, zaś od 1 października 1978 r. powierzono mu stanowisko kierownika budowy. W Przedsiębiorstwie tym K. T. pracował do 12 września 1991 r.

Przedsiębiorstwo prowadziło budowy związane z melioracją i regulacją rzek, potoków, cieków wodnych oraz prace drenarskie. Budowano stopnie rzeczne, proggi, zabezpieczenia brzegów, betonowano skarpy. Budowy przeważnie obejmowały znaczny obszar nawet kilkudziesięciu hektarów. Majster odpowiadał za pewien wycinek prac – organizował i nadzorował prace i pracowników je wykonujących natomiast kierownik budowy odpowiadał za całość, nadzorował pracę majstrów oraz brygad im podległych, odpowiadała za organizację dostaw materiałów, koordynował całą budowę i czuwał nad jej właściwą realizacją.

Zarówno majster budowy jak i kierownik stale byli obecni na terenie budowy, nadzorując pracę robotników melioracyjnych, operatorów sprzętu, betoniarzy, zbrojarzy, cieśli. Majster na wyznaczonym mu odcinku prac zaś kierownik na całości budowy. Ewentualne prace związane z dokumentacją wykonywali po godzinach pracy w czasie wolnym lub w niedzielę.

Takie właśnie czynności stale i w pełnym wymiarze wykonywał wnioskodawca będąc zatrudnionym na stanowisku majstra a później kierownika budowy.

W Przedsiębiorstwie funkcjonował D. (...) i Kontroli Produkcji, który zajmował się kontrolą prowadzonych inwestycji. W okresie kiedy K. B. pracował jako kierownik tego działu sprawował nadzór nad kierownikami poszczególnych budów, na budowy kontrolował jakość wykonanych prac i prawidłowość.

Prace melioracyjne prowadzone były przez cały rok niezależnie od pory roku i pogody. Na niektórych bowiem terenach prace melioracyjne możliwe były wyłącznie zimą dopiero gdy bagnisty grunt zamarzł.

Po ustaniu stosunku pracy z dniem 12 września 1991 r. pracodawca wystawił w/w jedynie ogólne świadectwo pracy.

Współpracownikami wnioskodawcy z okresu pracy w (...) Przedsiębiorstwie (...) byli J. K., J. D., Z. D., S. R..

Z dniem 13 września 1991 r. K. T. zatrudniony został w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Usługowym (...) Sp. z o.o. w R.. Pracował jako kierownik robót wodnych i melioracyjnych do 31 grudnia 1994 r. Następnie w okresie od 1 stycznia 1995 r. do 31 grudnia 1995 r. jako prezes spółki i kierownik robót wodnych i melioracyjnych oraz od 15 stycznia 1996 r. do 31 grudnia 1996 r. i od 1 stycznia 1997 r. do 31 grudnia 2004 r. jako kierownik robót wodnych i melioracyjnych. W świadectwie pracy wydanym za ostatni z wymienionych wyżej okresów zatrudnienia pracodawca uczynił wzmiankę o wykonywaniu przez K. T. pracy szczególnych warunkach.

Przedsiębiorstwo (...) również zajmowało się prowadzeniem budów związanych z regulacją rzek i odwodnieniami. Zatrudnieni w nim byli tamiarze, brukarze, operatorzy maszyn. Z uwagi na to, że było to niewielkie Przedsiębiorstwo nie zatrudniano majstrów. Wszelkie prace związane więc z nadzorem nad pracownikami, sprzętem, organizacją robót, dopilnowaniem prac w terenie, organizacją dostaw materiałów budowlanych wykonywał kierownik robót, bezpośrednio nadzorował pracowników.

W okresie od 1 stycznia 1995 r. do 31 grudnia 1995 r. wnioskodawca łączył zatrudnienie na stanowisku kierownika robót i sprawował funkcję prezesa Spółki. Wykonywał wówczas tożsame czynności ale należały też do niego obowiązki związane z podpisywaniem „firmowych” dokumentów.

Razem z nim w Przedsiębiorstwie pracował S. D..

(dowód: zeznania wnioskodawcy K. T. k. 80, zeznania świadka J. K. k. 78 – 79, zeznania świadka S. D. k. 79, zeznania świadka J. D. k. 79 i k. 16, zeznania świadka Z. d. k. 79 – 80 i k. 16, zeznania świadka S. R. k. 80, akta osobowe, dokumentacja w aktach ZUS)

Przed Sądem Okręgowym w Rzeszowie toczyły się postępowania w sprawie o przyznanie emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach z odwołań osób zatrudnionych w (...) Przedsiębiorstwie (...) w R., na stanowiskach tożsamych co zajmował K. B. tj. majstra budowy, kierownika budowy. Zarówno L. I. w sprawie o sygn. akt IV U 1145/04, jak i J. D. w sprawie o sygn. akt IV U 1737/08 i S. R. w sprawie o sygn. akt IV U 1907/06 Sąd zaliczył staż pracy wykonywaną na tych stanowiskach jako czas pracy w szczególnych warunkach. Materiał dowodowy zgromadzony w tych postępowaniach a w szczególności były to osobowe źródła dowodu, pozwolił ustalić, że w/w wykonywali wówczas stale i w pełnym wymiarze czasu pracy czynności z szeroko pojmowanego dozoru inżyniersko – technicznego na wydziałach czyli budowach, na których jako podstawowe wykonywane były prace przez betoniarzy, zbrojarzy, cieśle, operatorów maszyn i sprzętu, kopaczy, tamiarzy. Takie prace ujęte są jako prace w szczególnych warunkach.

(dowód: wyrok SO w Rzeszowie z 17.01.2005 r. k. 31, zeznania świadków k. 17 - 18 akt o sygn. IV U 1145/04, wyrok SO z 6.03.2009 r. z uzasadnieniem k. 22 i k. 24 - 26, zeznania świadków k. 12 akt o sygn. IV U 1737/08, wyrok SO z 13.12.2006 r. z uzasadnieniem k. 60 i 62 - 67, zeznania świadków k. 57 - 59 akt o sygn. IV U 1907/06).

Czyniąc ustalenia w sprawie Sąd oparł się na zeznaniach świadków - współpracowników wnioskodawcy z obu zakładów pracy, którzy bezsprzecznie posiadali informacje w sprawie istotne, a których twierdzenia wzajemnie się uzupełniały i ze sobą współgrały. Dodatkowo wspierał je materiał dowodowy zgromadzony w aktach spraw toczących się przed Sądem Okręgowym a to z odwołania L. I., J. D. czy S. R.. Skutkiem uprzedniego jako wiarygodne Sąd ocenił także zeznania K. T..

Stanowiące podstawę ustaleń dowody z dokumentów także nie budziły zastrzeżeń co do formy i treści w nich zawartych. Dokumentacja zgromadzona w aktach osobowych oraz w aktach ZUS wraz z osobowymi źródłami dowodu w pełni dawała podstawę do ustalenia natury zajmowanych przez wnioskodawcę stanowisk pracy, faktycznie świadczonych czynności jak i ram czasowych pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Sąd zważył, co następuje:

Wnioskodawca K. T. wystąpił o przyznanie mu emerytury w trybie przewidzianym w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227), urodził się bowiem (...)

W powołanym przepisie zostało przewidziane prawo do wcześniejszej emerytury dla zamkniętego katalogu ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy do końca 1998 r. spełnili ustawowo określone wymogi stażowe. Zróznicowanie warunków przechodzenia na emeryturę ubezpieczonych, o których mowa w powoływanym przepisie ustawy w stosunku do innych ubezpieczonych dokonane zatem zostało nie tylko według kryterium urodzenia, ale także według dodatkowego kryterium posiadania na dzień 1 stycznia 1999 r. wymaganego stażu "zawodowego" i ubezpieczeniowego (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2007 r. II UZP 14/06 OSNP 2007/13 - 14/199).

Art. 184 dotyczy więc tylko tych ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy w dniu wejścia ustawy w życie o emeryturach i rentach tj. 1 stycznia 1999 r. osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn).

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. Od 1 stycznia 2013 r. rozwiązanie stosunku pracy nie jest już warunkiem uzyskania prawa do emerytury.

W niniejszej sprawie bezsprzecznie zastosowanie znajdują też przepisy wydanego przez Radę Ministrów w dniu 7 lutego 1983 r. rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43). Stosownie do jego § 4 ust. 1, mężczyzna, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w niniejszej sprawie nie uznał jako czasu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia K. T. w (...) Przedsiębiorstwie (...) od 1 września 1974 r. do 12 września 1991 r. wskazując, że brak jest ku temu podstaw. Nie odniósł się natomiast w żaden sposób do drugiego ze wskazywanych

przez wnioskodawcę okresowo zatrudnienia tj. czasu pracy w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Usługowym (...) Sp. z o.o. w R..

Wątpliwości ZUS zgłaszanych odnośnie charakteru zatrudnienia wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie (...) nie sposób podzielić zważywszy na wyniki przeprowadzonego przed Sądem postępowania dowodowego. Mianowicie w orzecznictwie wyrażony został pogląd, iż w postępowaniu sądowym, toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo skarżącego do świadczenia, i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił świadectwo pracy, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje jego treść, jak i wówczas, gdy dokument taki z żadnych przyczyn nie może być sporządzony (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 grudnia 2004 r. III AUa 2474/03 Lex nr 151770). Zatem ewentualne niedokładności czy nawet braki w treści świadectwa pracy nie mogą skutkować negatywnie dla pracownika, jeżeli fakty nim stwierdzone mogą być potwierdzone w inny sposób.

W przedmiotowej sprawie na podstawie osobowych źródeł dowodu przesądzone ostatecznie, iż K. T. w okresie od 1 kwietnia 1974 r. do 30 listopada 1976 r. – kiedy zajmował stanowisko inżyniera budowy, majstra budowy oraz od 1 października 1978 r. do 12 września 1991 r. kiedy pracował jako kierownik budowy wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Jak ustalono zajmował się wówczas dozorem inżynieryjno - technicznym, nadzorował pracę pracowników zatrudnionych na budowach. Nadzorował prace betoniarskie, zbrojarskie, prace operatorów sprzętu budowlanego, pracowników robót melioracyjnych. Miejsce jego pracy znajdowało się na budowie. Takie czynności wykonywał jako majster budowy a także kierownik budowy, przy czym zakres odpowiedzialności w przypadku kierownika budowy był szerszy. Ilość pracy na budowie powodowała konieczność prowadzenia dokumentacji już po zakończeniu dnia pracy. Niemniej jednak należy w tym miejscu podkreślić, że wykonanie pewnych czynności biurowych o charakterze organizacyjnym nie oznacza, iż pracownik zajmujący się nadzorem nad realizacją powierzonej mu inwestycji, robót nie pracuje stale i w pełnym wymiarze realizując prace, o których mowa jest w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia. Odmienne rozumowanie prowadziłoby do wniosku o nieracjonalności zapisów przedmiotowego rozporządzenia, bowiem w praktyce każdy pracownik kontroli i nadzoru z racji zajmowanego stanowiska dokonuje niejednokrotnie czynności administracyjnych, biurowych co jednak nie zmienia charakteru jego pracy i faktu, że jest to praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Prace wykonywane przez wnioskodawcę ujęte są w wykazie A dziale XIV pod poz. 24 - dozór inżynieryjno – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie przykładowo - Wykaz A dział V pod poz. 4 prace zbrojarskie i betoniarskie, pod poz. 3 – prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych.

W przekonaniu Sądu wyłączeniu podlega okres pracy wnioskodawcy jako stażysty – od 1 sierpnia 1973 r. do 31 marca 1974 r., który stanowił czas przyuczenia do wykonywania zawodu. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, rozpoznając złożoną w sprawie apelację organu rentowego, przesądził natomiast, że wyłączeniu przy ustalaniu stażu pracy w/w w warunkach szczególnych podlega okres od 1 grudnia 1976 r. do 1 października 1978 r., w którym to K. T. pełnił obowiązki kierownika D. (...) i Kontroli Produkcji. Ustalenie takie jest dla Sądu Okręgowego wiążące.

Odnosząc się zaś do drugiego ze wskazywanych przez wnioskodawcę okresów zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) należy wskazać, że również i w tym przypadku zostało wykazane, że K. T. wykonywał wówczas pracę w warunkach szczególnych. Jako kierownik robót sprawował bezpośredni nadzór nad pracownikami, sprzętem, organizacją robót, organizacją dostaw materiałów budowlanych.

O ile nie budzi żadnych zastrzeżeń okres od 13 września 1991 r. do 31 grudnia 1994 r. oraz od 15 stycznia 1996 r. do 31 grudnia 1996 r. i od 1 stycznia 1997 r. do 31 grudnia 2004 r. kiedy wnioskodawca pracował jako kierownik robót wodnych i melioracyjnych to pewne wątpliwości dotyczyć mogą okresu od 1 stycznia 1995 r. do 31 grudnia 1995 r. kiedy w/w łączył pracę na stanowisku kierownika robót i prezesa Spółki. Kwestia podziału obowiązków, ilości czasu poświęconego na wykonywanie czynności dozoru i związanych z pełnioną funkcją nie została wyjaśniona w oczywisty i bezsprzeczny sposób. Ostatecznie jednak nawet wyłączenie tego wątpliwego okresu z ogólnego ustalonego

w postępowaniu stażu pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych, nie niweczy przesądzenia, że spełnił on wszelkie przesłanki warunkującej nabycie prawa do emerytury.

K. T. w okresach ustalonych w sprawie pełnił czynności dozoru inżynieryjno – technicznego, dozorował i kontrolował bowiem proces pracy na stanowiskach pracy uznawanej za pracę w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 maja 2009 r. I UK 4/04). Czynności wykonywane przez niego wyczerpują dyspozycję normy ujętej w rozporządzeniu Rady Ministrów w dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) w wykazie A dziale XIV pod poz. 24 – kontrola międzyoperacyjna jakości produkcji i dozór inżynieryjno – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie A w dziale V pod poz.3,4.

Zważywszy na uprzednie okresy ustalone w niniejszym postępowaniu pozwalają przyjąć, iż prace w warunkach szczególnych wnioskodawca wykonywał przez ponad 15 lat. K. T. w dacie wejścia w życie ustawy a to 1 stycznia 1999 r. spełniał wymóg ogólnego stażu ubezpieczeniowego oraz stażu zatrudnienia w szczególnych warunkach. (...)r. ukończył 60 lat życia, nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego. Wobec powyższego Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie i stosownie do art. 477^{((14))}§ 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję przyznając w/w prawo do emerytury poczynając od dnia 28 lutego 2012 r. tj. daty złożenia wniosku o świadczenie.

W tym miejscu należy jeszcze wskazać, iż w myśl art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w terminie 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, przy czym w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego (ust. 1a). W niniejszej sprawie nie ma podstaw do uznania, iż opóźnienie w przyznaniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. Chociaż bowiem orzeczenie w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych ma charakter ustalający i prawo wnioskodawcy do emerytury istniało również w dacie wydania przez ZUS decyzji odmownej, to obowiązek świadczenia po stronie organu rentowego powstał dopiero od chwili ostatecznego rozstrzygnięcia sporu. Odpowiednie dowody przesądzenia kwestii stażu pracy K. T. w szczególnych warunkach zostały zgromadzone dopiero w postępowaniu sądowym zakończonym wyrokiem zmieniającym zaskarżoną decyzję. Za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.